

za Pos.
Uredništvo in upra.
Ptuj, Slovenski trg 3 (v
rotovžu), priličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 17

Ptuj, 24. aprila 1921

III. letnik

Shod demokratske stranke v Ptuj

se vrši

v soboto zvečer ob 8. uri v dvorani Narodnega doma.

Govori šest kandidatov demokratske stranke. Odbor.

Pogled na občinske volitve v Ptuj.

Dr. T. G.

Po izvršeni revoluciji so nove osrednje in pokrajinske vlade odstranile v novi državi po večini vse javne funkcionarje, o katerih so vedele, oziroma domnevale, da bi bili tendencam naše države, bodisi nasprotni ali bi jih vsaj ne podpirali.

Padli so avtonomni statuti naših prejšnjih nemških spodnještajerskih trnjav v Mariboru, Celju in Ptuj. Odstranjeni so bili seveda tudi stari odborniki in nemške manjšine so dobile svoji takrat domnevani številni moči primerno zastopstvo od vlade same. Zadnja ljudska štetja v teh mestih so dokazala, da se je številna moč nemštva cenila previsoko ter so imeli v sosvetih razmeroma premnogo zastopnikov in imenovanih od vlade.

Takoj po priličnem ustaljenju političnih razmer v naši državi je osrednja vlada jela misliti na občinske volitve. Bili so ravno demokrati, ki so skušali dati takoj državljanom priliko, da si ustvarijo novim razmeram primerna zastopstva v občinah. Je to popolnoma naravno, da so ravno demokrati skušali izvesti takoj občinske volitve, ker ravno naš program smatra še prav posebno avtonomno občino kot temelj države ter skuša dati svojim demokratičnim načelom primerno, ljudstvu pa priliko do samoodločitve.

V tisti dobi so bile razmere za našo stranko po mestih in na deželi v Sloveniji še bolj ugodne nego danes.

V mestih smo tvorili napredni elementi ednotno demokratsko fronto.

Na deželi je bil napredni in izobraženi kmet naš.

Nastala pa je sprememba, ki je naše vrste začasno zmanjšala.

Vsled valovanja vojnih in povojnih socialnih idej, slabih gmotnih razmer in počasnosti takrat še ne toliko urejenega upravnega aparata, ki od naše osrednje JDS. vlade v prid uradništvu storjenih ukrepov ni dovolj naglo realiziral, je nastala nova struja NSS.

Na deželi je demokrate začasno zredčila SKS.

Zdi se mi pa, da je imela NSS. najlepšo bodočnost že pred volitvami v konstituantno za sabo. Po teh volitvah so se po mojem utisu v naših spodnještajerskih mestih vrste NSS. jele manjšati v prilog JDS.

Zdi se mi to popolnoma naraven razvoj. NSS ne more biti bolj narodna nego JDS.,

ker je vendar narodnostna točka prva, ki se je oklepamo v teoriji in praksi.

Socijalna more biti le bodisi utopistično toliko, kakor socijalistična stranka sama, ali pa realno, kakor JDS, ki ima moderen socialen program, v kolikor je sploh takšen izvršljiv.

V obeh slučajih je NSS torej nepotrebna. Ima tudi le dva poslanca, ki ne vesta početi nič pravega niti s sabo, niti z volilci. Nasproti temu je naša stranka največja skupina v državi.

Svojo državotvornost je pokazala v neizmerno koristnem pozitivnem delu, ki je rešilo in konzolidiralo državo ter ustvarilo velik vladen blok še drugih skupin, ki bodo gotovo vladale dolgo časa ter še bolj dvignile državo na zunaj in na znotraj.

Slovenski demokrati imamo v Beogradu odlične zastopnike, katerih imena in delo so velika privlačna moč.

Poglejmo še v tem oziru na naše male razmere v Ptuj.

Vzamimo kot izhodišče kritiko nam nasprotnih listov.

Vse kar so ti spravili skupaj proti nam, so bili plitvi osebni napadi, ki niso mogli ničesar konkretno slabega povedati. Ravno ti napadi so kazali jasno, da se nam kaj stvarno slabega ne more očitati. Mi smo se omejili v odgovorih na kratka pojasnila. Osebnih napadov na osebe drugih slovenskih strank načeloma nismo priobčevali, če tudi smo prejeli mnogo takšnih dopisov. Hoteli smo pri našem tedniku vzdržati boljši milje in načelo: „Sveto služimo sveti domovini“.

Mislilim, da je ta način našega postopanja mogel vplivati na razvoj strankarskih razmer pri nas le nam v prilog.

To mora veljati posebno še glede našega razvoja naše stranke napram socialistom. Socializem in komunizem sta v svojih ciljnih jednaka ter se le razlikujeta po načinu, kako nameravata doseči svoj cilj. Prvi je evolutiven, drugi je revolucionaren. Obadva sta doživela že deloma med vojno in tik po vojni vrhunec razvoja, potem pa takoj krizo. Marksovo materjalistično pojmovanje se je izkazalo kot nepravilno. Življenje narodov gibljejo poleg materijelnih interesov veliki ideali. — Zadnja vojna je končala zmagovito za antanto, katera je tu pokazala malim narodom ideal narodnostne samostojnosti. Tudi sicer je ravno omenjena socijalistična stanka podlegla s svojimi načelnimi točkami sili razmer. Razlastitev zasebne lastnine se je izkazala kot škodljiva kvantiteti in kvaliteti produkcije.

— Proletariat se je izkazal nesposoben za diktaturo drugim stanovom. Oba sistema se vračata zgrevana iz prakse v teorijo, ker bosta pri svojih dogmah ohlajljala teoretično nebena na zemlji. Kolikor je danes novodoben gospodarski program izvedljiv, ga itak izvaja za vse stanovne JDS. Socialističen gospodarski program je po glavnem bistvu nevaren občinskemu gospodarstvu. Socijalisti bodo izgubili sedaj temveč volilcev, ker so jih pri državnozbornih volitvah preslepili s frazami o republikanstvu. Ta demagogija sedaj ne more priti v poštev, ker se v mestnem svetetu mora znati varčno gospodariti, ne pa delati politike praznih pen. Trezno bi zaupali

svoje imetje le nam demokratom, ki hočemo čuvati zasebno lastnino, ne pa NSS in socialcem, ki po svojem programu hočejo lastnika razlastiti.

Od socijalistov nas loči posebno prva točka demokratičnega programa t. j. narodnost. Živimo na meji Nemške Avstrije. Do takrat, ko se združi N. Avstrija z Nemčijo, morajo biti manjšine pri nas popolnoma absorbirane in zavest Jugoslovanstva nasilnejša, da tvori močan zid proti državi, katera očitvidno stopa zopet v močnem razmahu navzgor. V kolikor je občinskemu svetu sploh možno, se mora oklepati brezpogojno in dosledno narodnostnega načela. Vsled tega bi bilo pozdravljati vezanje kandidatnih list strank, ki se v tej točki z nami strinjajo. Mi smo storili vse, da se to zgodi, in bo krivda na drugih, če se to ne zgodi. Zavedamo se, da izide iz teh volitev naša stranka s še boljšim rezultatom, nego zadnjič in ji pripade na vsak način vodstvo v občinskem svetetu. SLS. ne more sestaviti lastne kandidatne liste. Stori najbolj razumno, ako naroči svojim, če tudi maloštevilnim pristašem, da volijo naše kandidate. Pasivnost bi bila naroden greh.

VOLILCI!

Sestava občinskega zastopa je sedaj v rokah volilcev, ki bodo s svojim glasovanjem za nekaj let določili smer mestnemu gospodarstvu.

Dve smernici sta pri tem merodajni: politična in gospodarska. V političnem oziru Ptujčani ne smejo pozabiti, da živimo v narodni državi, ki ne sme trpeti mednarodnih strank na čelu mestne občine. Kakšna nemškutarska stranka, četudi pod krinko internacijonalnosti, ne sme dobiti odločilne besede, sicer pride mestna občina v nevarnost, da zopet nastopi vladni komisar in brezpravni sosvet. Ogromna večina ptujskega prebivalstva je slovenske krvi. Marsikateri je prej iz strahu pred vladajočo nemško stranko zatajil svojo slovensko narodnost, zdaj pa svoje nemškutarstvo skuša skriti pod plašč internacijonalne socijalne demokracije. To je popolnoma napačna politika. Zdaj se nikomur ni treha sramovati svoje slovenske narodnosti, ni se mu treba bati nemškega pritiska. Odločilna slovenska večina v Ptuj naj voli odločno narodne može v občinski zastop. To je obenem najboljša gospodarska politika. Gospodarski razvoj mesta je odvisen od naklonjenosti vlade. Omenjamo le zadevo mestne hranilnice z njenim večmiljonskim vojnim posojilom, za katero jamči ptujška mestna občina z vsem svojim premoženjem. Pričakovati smemo, da bo vlada podpirala gospodarske želje odločno narodnega in državi zvestega občinskega zastopa, nemškutarskemu internacijonalizmu pa bo odrekla svojo pomoč. Važno je tudi stališče posameznih strank v vprašanju osebne lastnine. Osebna lastnina je vir vsega gospodarskega napredka. To je v človeški naravi, da se ljudje bolj potrudijo za povišanje osebne lastnine nego v socijali-

Volilci! Mestni sosvet bo imel zaslombo pri vladi, le če ga bo vodila demokratska stranka.

Meščani, volilci! Socijalistične stranke Vam uničijo premoženje.

ziranosti. Narodni in mednarodni socijalizem pa odklanja osebno lastnino. Zato je blazno, ako se posestniki, obrtniki ali trgovci igrajo socijaliste. Govori se, da so nasedli in podpisali socijalistične kandidatne liste mnogi, ki so v svojem dejanju popolnoma nasproti socijalizmu. Naj se streznijo in pri volitvi obrnejo hrbet socijalizmu, da spoznanje in kes ne prideta prepozno.

Volilci! Demokratska stranka izposluje oprostitev vseh davkov za male obrtnike in male posestnike.

Samo JDS more to storiti kot najmočnejša stranka.

Občinske volitve v Ptuj.

Obrtniki

so skoro odločilni pri volitvah v občinski odbor. V volilnem imeniku jih je nad 160, dočim je delavcev, dninarjev in hlapcev komaj nekaj nad 100. To dobro vedo socijalni demokrati, zato se tako potegujejo za obrtniške glasove. Vendar se obrtnik, ki si je pridnostjo in varčnostjo pridobil samostojnost, ne more ogrevati za socijalnodemokratski program, da bi moral deliti, kar si je s težkim trudom prihranil. Ravno tako ne obrtni pomočnik, ki ima voljo, da postane kdaj samostojen. Kaj bi pomenilo socijalistično gospodarstvu v občini, se je pokazalo že v mestnem sosvetu. Mestni delavci so večkrat zahtevali povišanje. Demokrati smo jim po možnosti tudi ugodili vedno. Socijaldemokratski agitator Rože je v sejah zagovarjal tudi najbolj pretirane zahteve, katere je označil privatno enkrat sam za prehude. To je brezvestno navijanje cen, ki povzroča podraženje vseh potrebščin. Če se mestnim delavcem povišajo plače po zahtevah takih prenapetežev, bo moral tudi obrtnik povišati svojim pomočnikom, ker pa ne bodo imeli koristi od tega, ker bo vse drugo tudi dražje. Pravično za vse stanove skrbi le JDS.

Državni uslužbenci

so po svojem številu — blizu 140 — na 2. mestu. Ti so po svojem požrtvovalnem delu za državo pravi socijalisti, vendar se socijalni demokrati branijo uradnikov, ker se njihovi agitatorji bojijo samostojno mislečih inteligentnih ljudi. V Avstriji je soc. dem. stranka odklonila sprejem uradniških organizacij. V Ptujju je del uradnikov pristopil k narodno socijalni stranki. Nasedli so zgovornemu zabavljaju in ga postavili skoro za nosilca liste, dodali pa še nekaj kandidatov, ki niso ne narodni, ne socijalni, tako da je nerazumljivo, kako more človek, ki drži kaj na načela, glasovati za takšno listo. Ravno državni uslužbenci imajo največ podpore od demokratske stranke. Učitelstvu so se uredile plače, za vse državne uslužbence pa se je neumorno trudil g. dr. Kukovec, sedaj pa še poleg njega demokratski poslanec prof. Reiser, na katerega se z zaupanjem obračajo organizacije javnih nameščencev. Če se ni moglo vse doseči, tega ni kriva demokratska stranka, temveč razmere. Tudi Rim se ni sezidal v enem dnevu. Poslanec Deržič dozda še ni dosegel ničesar za državne uslužbence in tudi ne bo.

O trgovcih

in njihovih pomočnikih velja isto kakor o obrtnikih, v volilnem imeniku jih je okoli 50. S svojimi glasovi in z vplivno besedo pri znancih lahko storijo veliko uslugo treznemu mestnemu gospodarstvu. Razumen trgovec mora biti član JDS.

Vsi stanovi

se morajo zavedati, da je le v složnem delu

napredek, ne pa v medsebojnem hujskanju in izigravanju enega stanu proti drugemu. Zato

volite demokratsko listo!

Kandidati JDS za občinske volitve v Ptuj.

Odborniki:

1. Dr. Matej Senčar, odvetnik.
2. Vajda Fran, gimn. ravnatelj.
3. Dr. Fermevc Ivan, odvetnik in posestnik.
4. Mahorič Franc, gostilničar in posestnik.
5. Dr. Bela Stuhec, zdravnik in posestnik.
6. Klemenčič Ivan, naduč. in posestnik.
7. Zelenko Ignac, čevlj. mojster.
8. Lenart Franc, trg. in pos.
9. Zupančič Drago, gost. in pos.
10. Dr. Gosak Tone, odvetnik.
11. Košar Franc, davc. upr.
12. Senčar Josip, gim. sluga.
13. Urbančič Franc, trg.
14. Breznik Tomaž, trg. pomoč.
15. Franci Janez, delavec.
16. Horvatič Štefan, mizar.
17. Brenčič Anton, trg.
18. Podgoršek Franc, mesar.
19. Orešnik Vinko, gostil.
20. Senčar Milko, trg.
21. Šegula Konrad, inžener.
22. Potočnik Franc, usnjar.
23. Vaupotič Franc, tapecirar.
24. Šega Anton, trgovec.

Predstavniki:

Mahorič Franc, gostil. in pos.

Namestniki:

1. Dr. Jurtela Franc, odv.
2. Dr. Košan Janko, sod.
3. Brenčič Alojz, trg.
4. Flerè Pavel, nadzornik.
5. Šegula Martin, jermenar.
6. Alič Franc, prof.
7. Kajnih Valentin, učitelj in pos.
8. Barle Alojz, nadgozdar.
9. Dr. Franjo Šalamun, odv.
10. Pečnik Franc, spediter.
11. Fauland Josip, trg.
12. Toplak Franc, pos.
13. Snój Ivan, trg.
14. Kveder Drago, ravnatelj.
15. Dostal Pavel, pos.
16. Omerzu Franc, nadgeometer.
17. Zorčič Franc, zalagat.
18. Čeh Konrad, meroiskusnik.
19. Petersič J. N., trgovec.
20. Ramšek Josip, pek.
21. Vaupotič Anton, trg.
22. Gorup Josip, nadučitelj.
23. Bregant Josip, solic.
24. Korže Franc, trg.

Namestnik predstavnikov:

Dr. Šalamun Franjo, odvetnik.

Kaj je storila narodna vlada in demokratska stranka za Ptuj?

Gospodarski pomen kulturnih vprašanj.

Fran Vajda.

Zadnjič je „Ptujski list“ pisal o velikih bremenih, katera je vlada odvzela ptujski občini s tem, da je ukinila mestno avtonomijo, znižala mestne izdatke za uradništvo in policijo. A tudi v drugih vprašanjih je vlada izkazala veliko naklonjenost ptujski občini. Zlasti velja to glede šolskih in kulturnih vprašanj. Ker je to v javnosti malo znano, zato hočem pojasniti nekaj teh zadev in pri tem pokazati gospodarski pomen kulturnih vprašanj.

Gimnazija.

Po preobratu l. 1918 se je raznesel v Ptujju glas, da se ukine ptujška gimnazija. To se sicer ni nameravalo in tozadevni strah v Ptujju je bil brez podlage. Jasno pa je bilo,

da nemška gimnazija v Ptujju ne more dalje obstojati, ker je imela velik del dijaštva iz krajev, ki spadajo pod Avstrijsko republiko. Otvoril se je takoj l. slovenski razred. Ker se je mislilo, da po odhodu Nemcev ne bo dovolj dijakov za ostale razrede, bi ti začasno odpadli in gimnazija bi se polagoma izpopolnjevala, letos bi torej imela še le 3 razrede. Takratni mestni sosvet je dosegel, da se je pustila cela gimnazija. Da bi bilo dovolj dijakov, je vlada v zvezi s šolskim odborom „Pisarne za zasedeno ozemlje“ dirigirala primorske dijake begunce v Ptuj. Gospodarski pomen gimnazije brez težave uvidijo tisti, ki imajo svoje otroke v njej in bi morali v tujem mestu po 1000 K mesečno plačevati za njimi. Posredno korist pa ima vse prebivalstvo. Plača gimnazijskih profesorjev in šolskih slug, hranarina in razna nakupila, ki jih dijaki in njih sorodniki nabavljajo v Ptujju, donajajo Ptujčanom na leto gotovo dva milijona kron brutto-dohodka.

Deška meščanska šola.

To je za Ptuj popolnoma nova pridobitev, izključna zasluga narodne vlade. Avstrijska nemška vlada ni hotela ustanoviti v Ptujju deške meščanske šole, ker bi delala konkurenco gimnaziji. Nemške šole so bile samo za mesto in so tvorile kitajski zid med mestom in okolico. Mesto pa ne more trajno živeti kot otok v okraju. S poslovenjenjem gimnazije so se na stečaj odprla vrata ukaželjni mladini ptujškega in sosednih okrajev. Deška meščanska šola ima v dveh razredih okoli 70 učencev, poleg tega pa imata prva dva razreda gimnazije po dva oddelka. Za obrt in trgovino je meščanska šola najboljša priprava, ker goji bolj praktične predmete. Gospodarsko pa že zdaj, ko še ni popolna, pomenja nova deška meščanska šola približno pol milijona kron brutto-dohodkov za Ptuj.

Gospodinjska šola v „Mladiki“.

Tudi tej šoli so črnogledi po preobratu peli smrtno pesem. Vztrajnemu delu kuratorija se je posrečilo, da se je šola ohranila in je danes tako dobro obiskana kakor prej. Isti uspeh je imel kuratorij pri Dijaškem domu. Težko je bilo dobiti učiteljice za gospodinjsko šolo. Vlada nam je šla na roko ter dovolila ravnateljici in dvema učiteljicama dopust s popolno plačo, da delujejo na naši gospodinjski šoli. Tudi „Mladika“ daje Ptujčanom okoli pol milijona kron letnih brutto-dohodkov.

Druge kulturne zadeve.

Vlada podpira našo mestno glasbeno šolo, trgovsko in obrtno nadaljevalno šolo, Dijaški dom, mestno gledališče in Muzejsko društvo. Za nadaljevalne šole prispeva dve tretjini stroškov. To podporo daje vsem nadaljevalnim šolam. Povdarjam pa, da je lanske leto Ptuj bil menda edino mesto v Sloveniji, kjer se je vršil pouk v nadaljevalnih šolah. To pa po zaslugi šolskega odbora in mestnega sosveta, ki sta dovolila učitelstvu zasluženo plačo za pošteno delo. Ako bi sosvet ozkosrčno odklonil upravičene zahteve učiteljstva, bi ne bilo šole, izostala pa bi tudi državna podpora, ki je znašala lepe tisočake in se je porabila v mestu. Isto velja glede mestne glasbene šole. Če tudi ne do naša dobička mestni blagajni — kulturni zavodi ne smejo imeti namena dobičkanosti — vendar izdani denar ostane in se porabi v Ptujju ter poveča promet tukajšnjih trgovcev, obrtnikov in delavcev. Tudi delo muzejskega društva daje zaslužka domačim ljudem, muzej pa vabi tujce in dviga promet.

Vlada je torej izdatno podpirala ptujško mestno občino. Gotovo bo jo podpirala še nadalje, če vidi, da tukaj delajo ljudje, ki zaslužijo zaupanje in delujejo v državnem smislu.

To je na kratko gospodarska bilanca kulturnega dela dosedanjega mestnega sosveta. To delo smo večinoma opravljali demokratski člani sosveta. V sosvet nismo kandidirali, temveč imenovala nas je vlada. A

Kandidati demokratske stranke zaslužijo edini Vaše zaupanje!